

Utlåtande Rotel IV (Dnr KS 2019/895)

Minska segregationen med förändrade upptagningsområden

Motion av Lisa Palm och Maria Jansson (båda Fi)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Isabel Smedberg-Palmqvist anför följande.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Lisa Palm och Maria Jansson (båda Fi) att kommunfullmäktige beslutar att ge utbildningsförvaltningen i uppdrag att genomföra en översyn av dagens upptagningsområden samt att utifrån kriterier om social variation skapa nya upptagningsområden. I motionen beskrivs att skolsegregationen är utbredd i Stockholm. Motionärerna menar att staden därför behöver undersöka hur upptagningsområden kan ritas om för att elever ska ha nära till sin skola samtidigt som stadens skolor i större utsträckning blir en plats där elever från olika bakgrunder möts.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret bedömer att förändrade skolpliktsbevakningsområden, i motionen benämnt upptagningsområden, inte kommer att leda till en minskad skolsegregation.

Utbildningsnämnden bedömer att förändrade skolpliktsbevakningsområden, i motionen benämnt upptagningsområden, inte kommer att minska skolsegregationen.

Mina synpunkter

En likvärdig skola, d.v.s. en skola där alla elever oavsett förutsättningar hemifrån får samma livschanser genom en god utbildning, är en av utbildningsnämndens viktigaste frågor. Att öka kunskapsresultaten, särskilt i de särskilt utsatta områdena, är det viktigaste målet för utbildningsnämndens verksamhet. En stor del av segregationen i Stockholms stads skolor grundar sig i den bostadssegregation som finns i staden. I Stockholms stad sker antagningen till skolplatser i enlighet med närhetsprincipen som följer av skollagen. Det innebär att staden är skyldig att ordna skolplats i närheten av elevens hem.

De så kallade upptagningsområdena, d.v.s. skolpliktsbevakningsområden, har inget att göra med vilken elev som får plats i vilken skola. Det är en administrativ indelning av eleverna för att fördela skolpliktsbevakningen mellan stadens rektorer – rektor ansvarar för att eleverna i skolpliktsbevakningsområdet får en skolplats, men det kan vara på en annan skola i närområdet i enlighet med den relativa närhetsprincipen. Att förändra dessa områden har därmed inget att göra med vilka elever som antas på vilken skola.

Bilaga

Motion om att minska segregationen med förändrade upptagningsområden

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 25 mars 2020

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Isabel Smedberg-Palmqvist

Mats Larsson

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (alla S) enligt följande.

Skolsegregationen är ett utbrett samhällsproblem och en av Stockholms största utmaningar. Vi är positiva till att förvaltningen ska utreda införandet av så kallade ”skolzoner”, vilket i praktiken är det som motionen efterfrågar. Vi tror att skolzoner skulle skapa bättre förutsägbarhet om vilken skola en elev kan förvänta sig att få en plats på om man inte väljer, eller om man väljer en skola där man sedan inte får en plats. Vi tror också att vissa skolor skulle ha bättre förutsättningar om barn från olika bostadsområden gick på skolan.

Dagens starka skolsegregation är oroväckande och är en direkt följd av boendesegregationen. Därför tror vi att det är bra med bredare ”skolzoner” och vi menar att det skulle kunna vara möjligt att genomföra även med nuvarande lagstiftning. Detta eftersom skollagens definition av ”nära hemmet” är att man ska kunna gå i skolan och ändå bo kvar hemma. Vi välkomnar också att förvaltningen tittar på flera olika lösningar för att öka likvärdigheten mellan Stockholms skolor och det är glädjande att man tar utgångspunkt från hållbarhetskommisionens rapport ”En skola där alla ska lyckas”. Staden ska också vara en aktiv part i de initiativ för minskad skolsegregation som har tagits på nationell nivå.

Det är tydligt att något måste göras för att undvika att skolsegregationen leder till ett ännu mer segregerat samhälle. Vi tror att det är positivt för hela samhället och för tilliten människor emellan om barn med olika bakgrund och förutsättningar möts i skolan. Det är även bra för att öka studieresultaten för elever med sämre förutsättningar.

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) enligt följande.

Vi i Vänsterpartiet anser att en av stadens allra viktigaste uppgifter är att minska skolsegregationen, då det är den absolut viktigaste åtgärden för att fler ska få ett bättre liv och att minska orättvisorna i samhället. Genom den skolforskning som finns idag vet vi dock att den främsta åtgärden som behöver komma till är att förändra de fria skolvalet. Vi anser också att staden i dessa tider med stora utmaningar med underfinansierade verksamheter, personalbrist och inte minst sviterna efter Corona måste vara ytterst sparsam med att göra stora omorganisationer, i synnerhet om det främst är av administrativ art.

Ersättaryttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande.

Remissammanställning

Ärendet

I en motion föreslår Lisa Palm och Maria Jansson (båda Fi) att kommunfullmäktige beslutar att ge utbildningsförvaltningen i uppdrag att genomföra en översyn av dagens upptagningsområden samt att utifrån kriterier om social variation skapa nya upptagningsområden. I motionen beskrivs att skolsegregationen är utbredd i Stockholm. Motionärerna menar att staden därför behöver undersöka hur upptagningsområden kan ritas om för att elever ska ha nära till sin skola samtidigt som stadens skolor i större utsträckning blir en plats där elever från olika bakgrunder möts.

Indelningen i skolpliktsbevakande områden, i motionen benämnt upptagningsområden, är ett administrativt system för att säkerställa att alla skolpliktiga elever har en skolplacering. Indelningen handlar inte om urval eller förtur till en särskild skola.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 februari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Alla elever har rätt till en bra skola. En elevs bostadsadress, kön och bakgrund ska aldrig vara avgörande för vilka kunskaper denne får. En likvärdig skola är en förutsättning för att alla elever ska få möjlighet att lyckas och för att staden ska uppnå kommunfullmäktiges mål 1.3 *I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige.*

Att förbättra likställigheten i stadens skolor och minska skolsegregationen är en prioriterad fråga. I kommunfullmäktiges budget för 2020 poängteras det att alla barn är unika och att alla barn och familjer har egna behov och preferenser som har betydelse för skolvalet. Stockholm ska ha en mångfald av skolor och pedagogiska inriktningar för att tillgodose detta. Kommunfullmäktige har även gett utbildningsförvaltningen i uppdrag att öka likvärdigheten mellan stadens skolor och arbeta för att skolor med lägre resultat förbättras samt att skolor med goda resultat fortsätter sitt framgångsrika arbete.

Indelningen i så kallade skolpliktsbevakande områden är ett administrativt system som säkerställer att alla skolpliktiga elever har en skolplacering. Det är den skolpliktsbevakande skolan som ansvarar för att alla elever inom det egna skolpliktsbevakningsområdet har en skolplacering. Indelningen handlar inte om urval eller förtur till en särskild skola.

Enligt skollagen har varje elev rätt till en skola nära hemmet. Vid antagningen till kommunala grundskolor, och placering av en elev, tillämpar Stockholms stad den så kallade relativa närhetsprincipen. Principen innebär att om två elever har sökt samma skola, och bara en av eleverna kan beredas plats där, mäts elevernas avstånd (från folkbokföringsadressen) till den sökta skolan och till en alternativ skola. Principen är inte avgränsad geografiskt, de enda faktorer som spelar roll för principen om relativ närhet är avstånden till vald skola respektive alternativ skola. Principen om relativ närhet måste alltid kombineras med att varje elev, vars vårdnadshavare så önskar, erbjuds plats i en kommunal skola nära hemmet.

Med anledning av det som framgår ovan anser stadsledningskontoret att en ändring i skolpliktsbevakningsområden inte har avgörande betydelse för att öka likvärdigheten i stadens skolor. Stadsledningskontoret bedömer att förändrade skolpliktsbevakningsområden, i motionen benämnt upptagningsområden, inte kommer att leda till en minskad skolsegregation.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 6 februari 2020 följande.

Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen avstyrker förslaget eftersom förvaltningen bedömer att förändrade skolpliktsbevakningsområden, i motionen benämnt upptagningsområden, inte kommer att minska skolsegregationen. Förvaltningen delar samtidigt till stor del skribenternas bild av skolsegregationen i Stockholm och att det är betydande skillnader i resultat mellan skolor utifrån elevers socioekonomiska förutsättningar. Att öka likvärdigheten mellan stadsdelar, skolor och elever och kompensera för elevers olika förutsättningar är en stor utmaning för förvaltningen. En likvärdig skola är en förutsättning för att alla elever ska få möjlighet att lyckas.

Indelningen i så kallade skolpliktsbevakande områden är endast ett administrativt system för att säkerställa att alla skolpliktiga elever har en skolplacering. Det är den skolpliktsbevakande skolan som ansvarar för att alla elever inom det egna skolplikts-

bevakningsområdet har en skolplacering, men indelningen handlar inte om urval eller förtur till en viss skola. Enligt skollagen har varje elev rätt till en skola nära hemmet. Vid antagningen till kommunala grundskolor och placering av en elev tillämpar Stockholm stad den relativa närhetsprincipen. Detta innebär att om elev A och B sökt samma skola och bara en av eleverna kan beredas plats, mäts både elevens avstånd (från folkbokföringsadressen) till den sökta skolan och till en alternativ skola. Den relativa närhetsprincipen avgränsas *inte* geografiskt, de enda faktorer som spelar roll för principen om relativ närhet är avstånden till vald skola respektive alternativ skola. Eftersom skollagen anger att varje elev har rätt till en skola nära hemmet måste principen om relativ närhet alltid kombineras med att varje elev, vars vårdnadshavare så önskar, erbjuds plats i en kommunal skola nära hemmet. Med anledning av ovan sagda har det därför inte någon betydelse ur ett skolsegregationsperspektiv hur skolpliktsbevakningsområdena är utformande.

Strukturen med en boendesegregerad stad, och ett urvalssystem som utgår från närhetsprincipen och från vårdnadshavares val, skapar ramarna för hur långt det går att nå vad gäller att utjämna skillnaderna mellan områden, skolor och individer. Den relativa närhetsprincipen är troligen den mest lämpliga urvalsgrunden för lägre årskurser. Förvaltningen har dock övervägt möjligheten att till exempel skapa ett system med så kallade ”skolzoner”. Skolor som befinner sig relativt långt ifrån varandra skulle kunna kopplas till varandra genom att de tillhör samma zon, och elever från till exempel en viss F-6-skola skulle därigenom kunna tilldelas förtur till en viss 7-9-skola inom samma zon, trots att den ligger relativt långt bort. Detta är dock med dagens nationella system inte möjligt eftersom det skulle strida mot skollagens närhetsprincip. Staden bör därför vara aktiv i dialogen på nationell nivå för att diskutera åtgärder som kan leda till färre segregerade skolor. På nationell nivå har aviserats att en av regeringen tillsatt utredning om ökad likvärdighet genom minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning i mars 2020 kommer att lägga fram förslag i syfte att öka likvärdigheten i skolan. Förvaltningen kommer att bevaka denna utredning och dess resultat för att undersöka om det uppkommer nya möjligheter att effektivt arbeta för en allsidig social sammansättning av skolor och klasser.

Förvaltningen behöver arbeta både kort- och långsiktigt med innovativa lösningar för att öka likvärdigheten mellan stadens skolor. Arbetet med att försöka skapa mer heterogena elevsammansättningar i skolorna ska fortsätta i detta syfte. Beslutet att förlägga förberedelseklasser för nyanlända elever i årskurs 7-9 till innerstaden och närförort är ett steg i denna riktning. Förvaltningen kommer också fortsätta att överväga alternativ när det gäller hur skolorganisationen ska se ut, till exempel gällande placering, utformning och inriktning i samband med utbyggnaden av nya skollokaler med syfte att motverka en ökad segregering. Andra förslag till åtgärder finns också i en delrapport från kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, ”En skola där alla ska lyckas”, från år 2016.

För att kompensera för elevers olika socioekonomiska förutsättningar behöver arbetet med utveckling av verksamheternas kvalitet, med fokus på undervisningskvalitet, fortsätta. För att ytterligare stärka elevernas kunskapsutveckling fortsätter förvalt-

ningen att för grundskolans del fokusera på de prioriterade områdena: systematiskt kvalitetsarbete, elevhälsa, mottagande och undervisning av nyanlända och flerspråkiga elever, kvaliteten i fritidshemmet samt digitalisering som ett verktyg för att utveckla lärandet. Denna strategi anser förvaltningen kommer att gynna alla elever och i synnerhet elever i socioekonomiskt utsatta områden.

Statsbidraget för att stärka likvärdigheten och kunskapsutvecklingen i förskoleklass och grundskolan förstärks detta år. Statsbidraget kommer att användas strategiskt för en mer jämlik skola genom insatser som ligger i linje med förvaltningens redan inledda utvecklingsarbete.